

UKM 05/20 KRYSSKULTURELLE BARN OG UNGE

«Her er ikke jøde eller greker, her er ikke slave eller fri, her er ikke mann og kvinne. Dere er alle én i Kristus Jesus.» Gal. 3.28.

Den norske kirke er en folkekirke – et felleskap for alle bygd på dåpen og troen. Vi tilhører alle den verdensvide kirke. Gal. 3.28 viser det bibelske idealet, som både løfter frem og anerkjenner at vi alle har ulike identitetsmarkører, og samtidig fastholder at vi gjennom dåpen er søsken, på tvers av kulturer. Derfor må kirken spesielt inkludere krysskulturelle, og mennesker med en annen kultur enn majoritetskulturen. Men minoritetskulturer er underrepresentert i folkekirken og mange krysskulturelle barn og unge føler seg ikke hjemme i kirken. Hvorfor er det slik?

Hvem er krysskulturelle barn og unge?

Krysskulturelle barn og unge er en samlebetegnelse for barn og unge som vokser opp med flere kulturer. Definisjonen er: «Barn eller ungdom som har levd eller lever i to eller flere kulturelle miljøer i en vesentlig del av barne- og ungdomsårene» (Ruth E. Van Reken). Det er store forskjeller mellom unge med krysskulturell oppvekst, men de har også mye til felles. Identitet og tilhørighet er gjerne sentrale temaer i deres liv. Mange krysskulturelle vil ha tilknytning til alle kulturene sine uten å ha full tilknytning til noen av dem. Krysskulturelle vil ofte også kjenne et fellesskap med andre mennesker som har lignende bakgrunn.

UKM 2020 definerer i denne saken begrepet «krysskulturell» til å omhandle nasjonalitet eller etnisitet, men påpeker at «krysskulturell» i en utvidet forståelse også går på tvers av etnisitet. Det kan være ulike måter å tolke «kultur» og forstå «kulturelle miljøer på» i denne sammenheng. For eksempel har døve, blinde og LHBT+ personer egne miljø med egen kultur, også innad i etniske minoriteter slik at de blir en minoritet i minoriteten. Mange av deres erfaringer knyttet til inkludering, identitet, kommunikasjon og utenforskap er sammenfallende med etnisk krysskulturelle.

Krysskulturelle finnes over alt, de blir stadig flere og de er også norske. Det er viktig at de ikke blir fremmedgjort og «eksotiske», men er en naturlig del av kirken. Alle barn og unge trenger å bli sett og verdsatt i menighetene som hele mennesker. Krysskulturelle barn og unge kan ofte føle at de står i spagat mellom flere kulturer. Kirken burde være et trygt sted der alle hører hjemme og ingen trenger å legge deler av identiteten sin igjen utenfor kirkerommet. Krysskulturelle barn og unge må slippe til og bli lyttet til på lik linje med andre, og de må selv definere egne behov og delta i reell medbestemmelse når planer og strategier legges for kirken. For å realisere verdien av mangfold må det gjenspeiles i praksis, gjennom lederskap, talspersoner, program og prosesser i alle ledd i Den norske kirke.

UKM 2020 vil påpeke at krysskulturelle har tilknytning både innad i Norge og til utlandet. Med dette menes både krysskulturelle barn og unge som er samer eller nasjonale minoriteter med lang tids tilknytning i landet, eller krysskulturelle barn og unge med tilknytning til Norge og utlandet.

Derfor er teksten delt i to for å utdype begge sider ved krysskulturalitet, nasjonale og internasjonale krysskulturelle. UKM 2020 vil understreke at det som står under hver del likevel ikke gjelder eksklusivt for den aktuelle delen, men kan knyttes opp til begge sider.

Nasjonale krysskulturelle barn og unge

Det kan problematisere at navnet «Den norske kirke» kan virke ekskluderende for andre kulturer enn majoritetskulturen i Norge. UKM 2020 har i sin behandling av saken kommet fram til at det ikke er et problem for mennesker med bakgrunn som urfolk eller nasjonal minoritet. «Den norske kirke» oppfattes ikke som den er kun for nordmenn, men at det er kirken i Norge. Et krysskulturelt bidrag som eksempel på en annen tolkning av navnet er dets direkte oversettelse fra samisk, «Nöörjen gærhkoe/Vuona girikko/Norgga girku» heter «Norges kirke», en oversettelse som UKM 2020 mener uttrykker godt at folkekirken er åpen for alle i Norge.

UKM 2020 refererer til vedtaket fra UKM 8/18 «Kirkens møte med fremmedfrykt», og at dette vedtak burde legges til grunn for arbeidet videre. Det er viktig å unngå en «oss og dem»-tenkning og språk når vi snakker om grupper som trenger en større grad av inkludering i kirken. Det blir ofte slik at vi snakker om hva krysskulturelle kan bidra med. De sitter på en kompetanse som kirken og organisasjoner trenger, og de kan ofte være brobyggere mellom mennesker og kulturer. De er også viktige ressurspersoner for å bygge mer kompetanse i kirken. Men det er viktig for oss alle å ikke bare bli møtt med forventninger eller krav om å bidra. UKM 2020 vil fremheve viktigheten av inkluderende fellesskap der vi er fri til bare å være. Uavhengig av bakgrunn bør man ønskes velkommen til fellesskapet i kirken, se Gal. 3.28.

Det er viktig å huske historien til kirken i Norge når vi jobber med nasjonale krysskulturelle barn og unge, særlig da fornorskingsprosessen mot urfolk og nasjonale minoriteter. Historiebevissthet og forsoning er nøkkelord, også med tanke på grupper fra utlandet som har opplevd og opplever undertrykkelse, diskriminering og assimileringsspolitikk. I Strategiplan for samisk kirkeliv 2019-2027 står det at samisk kirkeliv i dag er livskraftig og likeverdig. Denne strategiplanen er en stor ressurs i arbeid med krysskulturelle.

Prinsippet om livskraft og likeverd handler om vår felles evne til å være et flerkulturelt fellesskap der samisk kirkeliv inkluderes som en likeverdig og naturlig del. Dette prinsippet bør følges i arbeid med alle krysskulturelle, både nasjonale og internasjonale. Tanken om inkludering må ikke ha utgangspunkt i berikelse. Berikelse innebærer at urfolk og minoriteters kultur har som formål å berike majoriteten uten endring i majoritetens holdninger for øvrig, kun i form av pynt eller krydder som tillegg til kirkelivet. I stedet må vi i inkluderingsarbeid ha som utgangspunkt at krysskulturelle er en naturlig del av kirken og at alle er med i fellesskapet.

Internasjonale krysskulturelle barn og unge

Vi lever i et samfunn bestående av mange kulturer og det blir stadig flere. Å inkludere barn og unge som er nye i landet kan være vanskelig. Det kan være en stor grad av usikkerhet og manglende krysskulturell kompetanse blant kirkens ansatte og frivillige. Å bygge krysskulturell kompetanse må bli et prioritert område for kirken, særlig for frivillige og ansatte som jobber med barn og unge.

Det er viktig å bygge relasjoner til både barna og foreldrene. En relasjon vil gjøre at det er lettere å invitere med på ulike arrangement i menighetene. En inkluderende praksis innebærer at det tas individuelle hensyn, det sikres at det finnes fellesskapsarenaer for den sosiale gruppen det gjelder, og er bygd på demokratiske prinsipper der selvbestemmelse og medvirkning praktiseres.¹ I flere kirker arrangeres det leksehjelp for barn og unge, og språkkafé eller leksehjelp for voksne. Det gir en gylden mulighet til å bli kjent med foreldrene til de krysskulturelle barna og la dem bli bedre kjent med Den norske kirke.

Tilhørighet til ulike religioner, etablerte kirkesamfunn eller migrantkirker er også en del av bildet med flere minoritetskulturer i Norge. Den norske kirke må legge til rette for møteplasser med foreldre som også har en annen religion og tro enn den evangelisk-lutherske. Her er utfordringene svært forskjellig ulike steder i landet, men der andre religioner, trossamfunn og etniske migrantkirker er tilstede, må Den norske kirke ta initiativ til dialog og samarbeid. Det er ikke de som er nye i landet som kan forventes å ta initiativ til dette, og det ligger et spesielt ansvar på Den norske kirke som majoritetstrossamfunn i Norge.

Samarbeid mellom religiøse samfunn og religionsdialog bidrar til et mer åpent miljø der alle føler seg velkommen, uavhengig av religion og tro. Dette kan gjøre det tryggere for krysskulturelle barn og unge med foreldre med forskjellige religioner å være i kirken.

Familier med krysskulturelle barn og unge kan stå dårligere økonomisk stilt enn mange andre. Dette kan være et hinder for at de kan delta på for eksempel leirer og arrangementer. Det økonomiske skal ikke stå i veien for at man skal kunne delta på arrangementer i kirken og organisasjoner.

Kirken skal være åpen og ønske velkommen til alle som bor i lokalsamfunnet. I denne sammenheng vil dialog og kontakt med religiøse ledere være viktig, som igjen kan åpne opp for krysskulturelle barn og unge til å føle seg mer hjemme i menigheten. Konkrete tiltak kan være å besøke hverandres gudshus, og gjennom det vise respekt og genuin interesse for hverandres religiøse overbevisning. I erklæringen fra Kirkenes Verdensråds store misjonskonferanse i Arusha, Tanzania i 2018 står det blant annet: *Vi er kalt til å bryte ned murer og søke rettferdighet sammen med mennesker som er fordrevet og fortrent fra landet sitt, inkludert innvandrere, flyktninger og asylsøkere. Vi er kalt til å stå imot nye grenser som skaper skiller og dreper.*

UKM 2020 ber Kirkerådet om:

- Å kartlegge status og det som allerede gjøres i menigheter i Den norske kirke i forhold til minoritetskulturer generelt og krysskulturelle barn og unge spesielt.
- Å legge til rette for samarbeid mellom menigheter og misjonsorganisasjonene, med KIA (Kristent Interkulturelt arbeid)², med andre kirkesamfunn og migrantmenigheter for å lære av dem og deres erfaring med krysskulturelle barn og ungdom.

¹ Strategiplan for samisk kirkeliv 2019-2027

² <https://kianorge.no/>

- Å utarbeide en nasjonal plan for krysskulturell kompetansebygging for ansatte og frivillige i Den norske kirke og for rekruttering av mennesker med krysskulturell kompetanse på alle plan både som ansatte og frivillige.
- Å gjøre kjent støtteordninger for barn og unge som ikke står sterkt økonomisk stilt for å kunne være med på arrangementer.

UKM 2020 utfordrer

Samisk Ungdomsutvalg (SUNG) til å fortsette oppfølgingen av vedtak i UKM 05/19 som omhandler samiske ungdommers forhold til misjon sett i lys av sin egen krysskulturelle bakgrunn.

Bispedømmer og menigheter til

- Å bruke Strategiplan for samisk kirkeliv 2019-2027 i alt arbeid med krysskulturelle. Dette er en ressurs for arbeid med alle minoriteter og inneholder relevant informasjon og tiltak for krysskulturell inkludering.
- Å legge til rette for flere flerkulturelle arrangement i menighetene. Dette vil styrke menighetene og gjøre dem mer mangfoldige.
- Å ta med behov angående mat, tolking og oversetting til krysskulturelle barn og unge i planleggingen av arrangementer.

Barne- og ungdomsorganisasjonene i Den norske kirke til å bidra med sin kompetanse og erfaring på krysskulturelle barn og unge og utarbeide en rapport på dette til Kirkerådet.